

EL CENS DE 1510

— Josep-Antoni Domingo i Borràs —

Aquesta secció que, per primera vegada, veu la llum al *Tossal Gros* neix amb voluntat de contribuir a la divulgació de temes de la nostra història covarxina. Per possible el coneixement d'actes i fets de desigual transcendència en la història del poble, importants o no tant, de segur però sempre interessants per a la gent que s'estime una mica el seu passat col·lectiu. Atesa la circumstància davant les portes del tercer mil·lenni de no posseir un Arxiu Històric Municipal, tractarem de servir-nos de fonts documentals guardades en arxius foranis i de la bibliografia solvent que ens informeu sobre la vila de les Coves de Vinromà. Intentarem doncs d'aconseguir així un doble objectiu: per una part, reconstruir l'arxiu històric, microfilmant, fotocopiant i transcribint en la mesura possible la documentació utilitzada i, per l'altra, procurar l'elaboració d'una regesta de tot allò que ha estat publicat i sobre el que anirem treballant. Potser així en disposar d'informació al seu abast s'encoratgen els ànims dels estudiosos i ens obsequien en el futur amb els seus fructífers treballs, potser així també com el nostre benivolgut *Tossal Gros* siga un punt més de referència dins la publicística històrica de la nostra comarca del vell Maestrat de Montesa.

En la present ocasió ens ocupem d'una font documental procedent de l'Arxiu del Regne de València (Reial Cancelleria, llibre 514-ter) que guarda documentació molt diversa referida als pobles del País Valencià foral. Es tracta del més antic recompte que a hores d'ara es té del poblament de les Coves, atès que no s'han conservat les sèries del *morabatí* medieval: és el Cens de 1510, un document de caràcter fiscal-tributari manat fer amb motiu de la convocatòria de Corts Generals de la Corona d'Aragó a la vila de Montsó.

El document, que globalment i quantitativa, va estar molt ben estudiat i publicat en 1976 per Ricard García Cárcel, aleshores professor del Departament d'Història Moderna de la Universitat de València, ara el reproduïm en llistat nominatiu. Recull la identitat dels *caps de casa* tot organitzant-los per categories socioeconòmiques: nobles o cavallers, -aquí a les Coves no n'hi havia cap-, eclesiàstics i l'estament reial o poble pla, diferenciant dins d'aquests darrers els *miserables*, gent d'extrema pobresa o desgràcia tal com avui diríem. A més a més inclou els caps de bestiar que posseïen els veïns. És una important font d'informació demogràfica i econòmica a més d'apreciable eina de treball per als interessats en qüestions de genealogia i onomàstica. Els 94 caps de casa constats, tot aplicant els coeficients usuals 4 i 4'5, ens adonen

sobre una població mínima entre 376 i 423 habitants, i la relació ramadera ens parla d'una activitat econòmica complementària i diferenciada de l'agrícola, base d'altres activitats artesanals que conformaren l'economia covarxina del passat.

Darrerament, advertir només que hem alterat una mica el tenor literal del document en ordenar alfabèticament la relació per tal de procurar una més ràpida i clara localització dels cognoms.

Dicto die XII octobris.

Lo magnífich Miquel Valls, donzell y habitador de la vila de Sent Matheu, procurador constituït del reverent frare Anthoni Jiner, comanador major de muntessa e de sent Jordi de la comanda de les Coves, consta de dita procura ab carta rec-

buda per lo discret en Johan Conill, notari, al VI del present mes d'octubre dit any (M)DX, havent plen poder en aquell, e present lo reverendissimo senyor mestre de muntesa jura etc... e feu lo manifest de les Coves seguent:

ALBERT, Nicolau
 ANDREU, Anthoni
 ANDREU, Guillem, vda. D'en
 ANGLÉS, Johan
 ANYÓ, Bernat
 ANYÓ, Berthomeu
 AUZINA, Nicolau, vda. de
 AVINENT, Gabriel
 AYMERICH, Anthoni
 AZNAR, Pere, i MIRALLES, Pere
 BOIX, Anthoni
 BOIX, Berthomeu
 BOIX, Gabriel
 BOIX, Rafael, qº, muller d'En
 BOXADERS, Anthoni, vda. De Nº
 CARDONA, Guillem, sastre
 CARDONA, Pere
 CARDONA, Vicent, peraire
 CASSANOVA, Johan de
 CERDÀ, Berthomeu, i Johan, son fill
 CERDÀ, Johan
 CERVERA, Miquel, menor
 CONILL, Jaume, vda. de, i CONILL, Perot, son fill
 CONILL, Johan, notari
 CONILL, Pere
 COSTELLA, Pere, sabater
 CUQUALLA, Guillem
 CUQUALLA, Gabriel
 CUQUALLA, Jaume
 CUQUALLA, Pere
 EBRÍ, Guillem
 EBRÍ, Jaume